

نظام حقوقی حاکم بر اوراق مشتقه در حقوق ایران و آمریکا

محمد سعید ژرفا

کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس

چکیده

امروزه ابزار مشتقه یکی از ابزارهای مالی نوین هستند و ارزش خود را از کالای فیزیکی (دارایی پایه) می‌گیرند. دارایی پایه می‌تواند به شکل سهام، کالا، نرخ‌های بهره، صنعت ساخت و ساز یا هر نوع دارایی دیگر باشد. این ابزار در حقوق ایران به رسمیت شناخته شده‌اند ولی در رابطه با مشروعیت این ابزار در فقه اختلاف نظر وجود دارد و نظر غالب عدم مشروعیت این ابزار است. در نظام حقوقی ایران قانون بورس و اوراق بهادار ۱۳۸۴ و چند دستورالعمل مهم بر ابزار مشتقه حاکم هستند. در نظام حقوقی آمریکا دو قانون در سال‌های ۱۹۳۳ و ۱۹۳۴ به ترتیب تحت عناوین «قانون اوراق بهادار» و «قانون بازار اوراق بهادار» به تصویب رسیدند و تا حال حاضر همچنان معتبر و مورد اجراء هستند. در نظام آمریکا قوانین بسیار زیادی از جمله قانون راه‌اندازی کسب و کار ۲۰۱۲ بر این ابزار حاکم است. در خصوص ماهیت ابزارهای مشتقه در نظام حقوقی ایران باید گفت که ماهیت این ابزار با توجه به یکسری احتمالات و در مقایسه با سایر قراردادهای موجود در نظام حقوقی ایران برآورد می‌شود. همچنین در نظام حقوقی آمریکا نیز این ماهیت با توجه به شرایط و احوال موجود در زمان عقد طبق توافق طرفین انتخاب می‌شود و در حقیقت مطالبات مربوط به آینده نامیده می‌شوند. پس برای این ابزار ماهیت خاصی در نظر گرفته نشده است. این ابزار دارای معایب و مزایایی هستند ولی بیشترین مزیت آن کاهش عدم اطمینان و ریسک در بازار مالی آینده است.

واژه‌های کلیدی: نظام حقوقی، اوراق مشتقه، حقوق ایران و آمریکا